

УДК 342.951

Балан Б. М.

**КЛАСИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ**

**CLASSICAL TOOLS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF THE USE OF THE
ENGLISH LANGUAGE IN UKRAINE**

У статті розкрито класичні інструменти публічного адміністрування використання англійської мови в Україні. Узагальнено, що це методи заохочення, переконання та примусу, які використовуються суб'єктами публічної адміністрації та суб'єктами громадянського суспільства як засоби, інструменти публічного адміністрування з метою стимулювання, розвитку, покращення рівня знань англійської мови для широкого кола громадян України – як мови міжнародного спілкування, як інструменту народної демократії – щодо повноцінного входження української нації в західний світ Європейського Союзу та НАТО. Зроблено висновки, що заохочення – це метод адміністративного права, який полягає в публічному визнанні заслуг здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників, науковців та інших осіб, які показують високий рівень знань з англійської мови та організують її ефективне вивчення. Переконання – це метод адміністративного права, який полягає в доведенні до широкого загалу громадян України суб'єктами публічної адміністрації та суб'єктами громадянського суспільства доцільності, правильності, необхідності свідомо вивчати та використовувати англійську мову в Україні.

Ключові слова: адміністративний примус, англійська мова, громадянське суспільство, заохочення, переконання, інструменти публічного адміністрування, міжнародне спілкування, українська мова.

The article reveals the classic tools of public administration of the use of the English language in Ukraine. It is summarized that these are methods of encouragement, persuasion and coercion used by subjects of public administration and subjects of civil society, as means, tools of public

administration, with the aim of stimulating, developing, improving the level of knowledge of the English language for a wide range of citizens of Ukraine, as an international language communication as a tool of people's democracy regarding the full entry of the Ukrainian nation into the Western family of the European Union and NATO. It was concluded that encouragement is a method of administrative law, which consists in public recognition of the merits of education seekers, scientific and pedagogical workers, scientists and other persons who show a high level of knowledge of the English language and organize its effective study. Persuasion is a method of administrative law, which consists in bringing to the general public of citizens of Ukraine by subjects of public administration and subjects of civil society the expediency, correctness, necessity of knowingly learning and using the English language in Ukraine.

***Keywords:** administrative coercion, belief, civil society, English language, international communication, promotion, tools of public administration, Ukrainian language*

Вступ. Український народ живе в глобалізованому світі та прагне увійти до європейського світу. Щоб забезпечити цей поступальний рух, необхідні зусилля всього суспільства – як вищого політичного керівництва держави, дипломатів, громадських активістів, так і більшості громадян. Відповідно гостро постає проблема спілкування громадян України зі своїми зарубіжними партнерами, знайомими, друзями. Міжнародна спільнота на цю проблему дала відповідь: мовою міжнародного спілкування є англійська. Проте більшість громадян України не володіють англійською мовою на рівні, достатньому для вільного спілкування.

Цей виклик вимагає комплексного вирішення. Зокрема тут неможливо обійтися без засобів публічного адміністрування використання англійської мови в Україні як мови міжнародного спілкування. У теорії та практиці публічного адміністрування існують певні «вічні» засоби впливу адміністративних органів на об'єкти публічного управління. До таких

способів впливу на психіку й поведінку людей належать методи заохочення, переконання та примусу.

Людство їх використовувало здавна, ще до державно-правової дійсності та в стародавніх деспотичних й античних державах. Свого розквіту вони досягли в період середньовікового абсолютизму, що формалізовано в теорії, пам'ятках законодавства та прикладах правозастосування поліцейського права. Не зникли методи переконання, заохочення й примусу в системі права демократичних, правових держав. Хоча з головних способів державного управління їх значення звелось до одного з інструментів публічного адміністрування. Така живучість цих інститутів адміністративного права полягає в тому, що вони є природними. Тобто існують об'єктивно та мають своїм підґрунтям фізіологічну, психічну, соціальну та правову природу людини.

В умовах сьогодення класичні для адміністративного права методи заохочення, переконання та примусу вимагають переосмислення для вирішення проблеми публічного адміністрування використання англійської мови в Україні.

До проблеми публічного адміністрування публічного використання англійської мови звертали увагу вчені-правники Ю. Богатирец, В. Галуцько, В. Данілов, П. Діхтієвський, О. Єщук, Т. Коломоєць, О. Колюшова, О. Костенко, О. Кузьменко, П. Лютіков, О. Мажник, Р. Мельник, С. Монсьонз, С. Стеценко, С. Сливка, О. Ястремська та ін. Проте вони питання аналізованої нами проблематики безпосередньо не аналізували, а звертали свої зусилля на вирішення найбільш загальних, спеціальних чи суміжних викликів.

Постановка завдання. Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу теорії адміністративного права, чинного законодавства та практики діяльності адміністративних органів розкрити зміст класичних засобів адміністративного права – методів заохочення, переконання та примусу.

Результати дослідження. Сутність заохочення полягає в тому, що воно стимулює учасників адміністративно-правових відносин на належну

поведінку. Заохочення призначено для стимулювання активної діяльності суб'єктів адміністративного права, формування правомірної поведінки, зміцнення засад справедливості та дисципліни в адміністративно-правовому регулюванні. Підставами для заохочення є зазначені в нормах права дії, поведінка, які стимулюються державою з метою досягнення конкретних успіхів в економічній, соціально-культурній, оборонній та інших сферах життєдіяльності. Заохочення сприяє успіху не тільки тих, до кого його застосовано, а й разом із тим має велике стимулювальне значення для інших осіб, спонукає їх до добросовісного ставлення до публічних обов'язків, сприяє розвитку правосвідомості громадян.

Зміст заохочення складають заходи морального (подяка, почесна грамота, медаль, орден та ін.), матеріального (премія, цінний подарунок тощо) і морально-матеріального (почесні звання, почесні премії тощо) характеру [1]. Так, 2014 року у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності відбулося нагородження переможців X Конкурсу перекладачів серед старшокласників «Львів європейський». Конкурс проводиться кожного року перекладацькою компанією «Лінгвістичний центр» спільно з кафедрою перекладознавства та контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура Львівського національного університету імені Івана Франка і кафедрою іноземних мов та технічного перекладу (ІМтаТП) Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. У конкурсі взяли участь 245 учнів, серед яких 174 були допущені до його фінальної частини, а саме учні 47 шкіл Волинської, Львівської та Тернопільської областей. Переможцем конкурсу в номінації «Англійська мова» стала А. Свередюк (ЛССЗШ № 93) [2].

Отже, заохочення – це метод адміністративного права, який полягає в публічному визнанні заслуг здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників, науковців та інших осіб, які показують високий рівень знань з англійської мови та організують її ефективне вивчення.

За допомогою заходів переконання стимулюється належна поведінка учасників адміністративно-правових відносин. Переконання виявляється у

використанні різних роз'яснювальних, виховних, організаційних заходів для формування волі суб'єктів адміністративного права або її корекції. Тим самим особи добровільно дотримуються правових норм. Переконавання – це процес послідовно здійснюваних дій, який включає такі елементи: оволодіння увагою, вплив на свідомість управління емоціями формування інтересу. До первинних її засобів належать навчання, агітація, роз'яснення, обмін досвідом [3].

Слушним прикладом переконання українців використовувати й вивчати англійську мову є стаття Т. Кузько, наукового співробітника Центру трансатлантичних відносин Школи фундаментальних міжнародних досліджень при Університеті Джонса Гопкінса. Він переконує українську націю, що англійську зазвичай називають «світовою мовою», і вона є мовою, яку найчастіше вивчають у школах як другу в усіх куточках світу. Вона, за міжнародними договорами, є офіційною мовою для комунікації в повітряній та морській сферах. Англійська є офіційною мовою Організації Об'єднаних Націй та багатьох інших міжнародних організацій, включаючи Міжнародний Олімпійський Комітет. На сьогодні англійська мова домінує у Великій Британії, Канаді, Австралії, Новій Зеландії, на Карибах та в США (де вона має офіційний статус у 30 штатах). У деяких країнах англійська є офіційною мовою – у постколоніальних країнах Африки, Індії, Пакистані, Бангладеш, на Мальті, Філіппінах, Папуа Новій Гвінеї, Сінгапурі, Бахреїні, Брунеї, Об'єднаних Арабських Еміратах, Малайзії, Шрі-Ланці. Вона також є однією з 11 офіційних мов у Південноафриканській республіці та має напівофіційний статус у Ізраїлі. У країнах Євросоюзу англійську мову найчастіше вивчають як іноземну (близько 89% школярів), і далеко позаду залишаються мови французька (32%), німецька (18%) та іспанська (8%). Оцінка поширеності іноземних мов серед європейців є такою: 68% – англійська, 25% – французька, 22% – німецька та 16% – іспанська. З неангломовних країн Євросоюзу про спроможність спілкуватися англійською свідчить високий відсоток її носіїв у таких країнах, як Нідерланди (87%), Швеція (85%), Данія (83%), Люксембург (66%),

Фінляндія (60%), Словенія (56%), Австрія (53%), Бельгія (52%) та Німеччина (51%). У Норвегії та Ісландії також значна частина мешканців можуть говорити англійською. Англійську зазвичай найчастіше використовують як мову науки. Індекс наукового цитування (Science Citation Index) свідчить, що 95% його статей написані англійською, хоча тільки половина з них належить авторам з англomовних країн [4].

Прикладом переконання у сфері публічного адміністрування використання англійської мови в Україні було звернення Президента України про потребу вивчення англійської мови, щоб Україна була відкрита для сучасного світу, і сучасний світ – для України. Виходячи з цього всім українцям потрібно володіти мовою глобального спілкування – англійською [5].

Отже, переконання в цій сфері – це метод адміністративного права, який полягає в доведенні до широкого загалу громадян України суб'єктами публічної адміністрації та суб'єктами громадянського суспільства доцільності, правильності, потреби свідомо вивчати та використовувати англійську мову в Україні.

Адміністративний примус – це визначені нормами адміністративного права заходи фізичного або психологічного впливу публічної адміністрації на фізичних та юридичних осіб – у вигляді особистих, майнових, організаційних обмежень їх прав, свобод та інтересів – у випадках вчинення цими особами протиправних діянь або в умовах надзвичайних обставин, з метою попередження та припинення протиправних діянь, забезпечення провадження в справах про правопорушення, притягнення винних осіб до відповідальності, попередження та локалізації наслідків надзвичайних ситуацій. Відповідно до свого призначення заходи адміністративного примусу поділяються на три основні групи: адміністративно-запобіжні; заходи адміністративного припинення; адміністративні стягнення [1].

Адміністративно-запобіжні заходи є діями й операціями повноважних органів держави (її представників) та органів місцевого самоврядування. Адміністративно-запобіжні заходи можуть мати як примусовий, так і

непримусовий характер. Сучасний розвиток теорії адміністративного права доводить, що адміністративне право і його норми є не тільки засобом пригнічення і примусу, але і засобом захисту прав, свобод і законних інтересів громадян; координації різних суспільних інтересів, засобом соціального компромісу. Адміністративно-запобіжні заходи застосовуються представниками органів виконавчої влади, іншими органами державного управління, органами місцевого самоврядування, а також представниками громадських формувань. Адміністративно-запобіжні заходи застосовуються з метою попередження правопорушень, об'єктивно-протиправних діянь, недопущення їх негативних наслідків, а також запобігання настанню обставин, що загрожують безпеці особи або нормальній діяльності державних органів і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і об'єднань громадян. Філософська категорія мети означає передбачення в свідомості результату, на досягнення якого спрямовані дії. Звідси під метою адміністративно-запобіжних заходів у найзагальнішому вигляді слід розуміти ті кінцеві результати, які держава прагне досягти за допомогою їх застосування. Адміністративно-запобіжні заходи застосовуються за наявності підстав, визначених у законі. Застосування адміністративно-запобіжних заходів здійснюється в певному, передбаченому адміністративним законодавством, процесуальному порядку [6]

Наприклад, авіаційний диспетчер і пілот, що здійснює міжнародні рейси, мають володіти англійською мовою на високому рівні, щоб забезпечувати безпеку польоту. Рівень володіння англійською мовою визначається нормативними документами ІКАО 9835 Керівництва з упровадження мовних вимог. Цей рівень відомий як 4 робочий рівень. Для перевірки та підтвердження рівня володіння англійською мовою авіаперсонал періодично проходить тестування в компаніях, що мають ліцензію на проведення такого тестування та отримують сертифікат про підтвердження рівня володіння англійською мовою. Для визначення рівня

володіння англійською мовою рейтери використовують дескриптори за шкалою ІКАО [7].

Отже, регулярне тестування та підтвердження належних знань з англійської мови є своєрідним адміністративно-запобіжним заходом в авіаційній галузі України щодо забезпечення безпеки міжнародних перевезень пасажирів і вантажів.

Заходи адміністративного припинення – це примусове припинення протиправних дій, що мають ознаки адміністративної провини, спрямоване на недопущення негативних наслідків і забезпечення застосування до винної особи адміністративного стягнення, а у виняткових випадках – і карного покарання. Ці заходи умовно можна розділити на дві групи – загального й спеціального призначення. Учені в галузі адміністративного права до заходів адміністративного припинення загального призначення відносять заходи, які застосовуються багатьма суб'єктами в повсякденному житті самостійні (оперативні) заходи адміністративного припинення, застосування яких забезпечує оперативне вирішення поставлених завдань [8]. Навести приклад щодо застосування адміністративна попереджених заходів в аналізованій нами сфері безпосередньо ми не можемо. Однак є приклади захисту публічного використання української мови суб'єктами владних повноважень, оскільки ми розглядаємо проблему використання англійської мови не саму по собі, а в контексті безпосереднього зв'язку із правовим статусом української мови як державної. Відповідно наведемо приклад, коли у Верховній Раді України народному депутату не дозволили виступати на пленарному засіданні недержавною мовою [9].

Також ми не знайшли прикладів використання адміністративних санкцій у сфері використання англійської мови в Україні. Тому скористаємося аналогією щодо забезпечення функціонування української мови як державної. Так, за порушення вимог Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» щодо застосування державної мови під час засідань, заходів, зустрічей і робочого спілкування, в актах, діловодстві та документообігу в органах державної

влади, органах влади Автономної Республіки Крим й органах місцевого самоврядування, на державних і комунальних підприємствах, в установах та організаціях, інших суб'єктах господарювання державної та комунальної форм власності, у судочинстві та діловодстві в судах України, в органах правопорядку, розвідувальних органах, державних органах спеціального призначення із правоохоронними функціями, на державному кордоні України, у процесі виборів та референдумів, у міжнародних договорах України – може зумовити накладення адміністративної санкції у формі штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або попередження, якщо порушення вчинено вперше [10].

Висновки. Отже, класичні інструменти публічного адміністрування використання англійської мови в Україні – це методи заохочення, переконання та примусу, які використовуються суб'єктами публічної адміністрації та громадянського суспільства як засоби, інструменти публічного адміністрування з метою стимулювання, розвитку, покращення рівня знань англійської мови для широкого кола громадян України, як мови міжнародного спілкування, як інструменту народної демократії щодо повноцінної входження української нації в Європейський Союз і НАТО.

Список використаних джерел

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с

2. В університеті привітали переможців X Конкурсу перекладачів серед старшокласників. *Львівський державний університет безпеки життєдіяльності*. 2014. <https://ldubgd.edu.ua/>

3. Галунько В., Курило В., Короєд С. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272 с.

4. Кузьо Т. Давай англійську – не російську – як другу державну мову в Україні! *Українська правда*. 2015. <https://blogs.pravda.com.ua/authors/kuzyo/4ac49507980b3/>

5. Володіння англійською мовою відкриває новий світ українцям. *Харківська обласна військова адміністрація*. 2016.

<https://kharkivoda.gov.ua/news/84228>

6. Ярмакі Х. Адміністративно-запобіжні заходи, що застосовуються міліцією в процесі здійснення адміністративного нагляду. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2006. Вип. 34. С. 152-159.

7. Немлій Л. Особливості навчання обідційної англійської мови у вищому навчальному закладі. *Національний авіаційний університет*. 2016. https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/55837/3/%D0%9D%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D1%96%D0%B9_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87.pdf

8. Мороз Т. Підстави застосування адміністративного примусу. *Національна академія внутрішніх справ*. 2019. http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/8345/1/%D0%A0%D0%9E%D0%9B%D0%AC%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%D0%9E%D0%A5%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%9D%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%20%D0%A7%201_p152-156.pdf

9. У Верховній Раді нардепа змусили говорити українською мовою. *Дувус*. 2017. <https://dyvys.info/2017/11/15/u-verhovnij-radi-nardepa-zmusyly-govoryty-ukrayinskoyu-movoyu-video/>

10. Про забезпечення функціонування української мови як державної. Закон України 25 квітня 2019 р. № 2704-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 21. Ст.81.